

Dieren indelen op basis van menu

In dit hoofdstuk zul je kennis maken met de verschillende voerbehoefden van verschillende diersoorten. Je kunt vast wel bedenken wat het grootste verschil in menu is tussen planteneters en vleeseters, er zijn echter veel meer verschillen in de "tafelmanieren" van verschillende diersoorten. Er zijn bijvoorbeeld echte alleseters zoals de bruine beer en de raaf, de zogenaamde vuilnisbakken van de natuur. Maar er zijn ook heel verfijnde voedselspecialisten zoals de kolibrie en de mierenegel. Om erachter te komen hoe je de verschillende diersoorten moet voeren zul je het een en ander moeten weten over de leefwijze van het dier in het wild. Alle dieren zijn namelijk aangepast aan de natuurlijke omstandigheden waarin zij leven of leefden. Je zult dan ook zien dat dieren die in gevangenschap leven vergelijkbare (voedings)behoefden hebben als hun wilde soortgenoten of familieleden.

Herbivoren, carnivoren, omnivoren en specialisten

Als het gaat om voedsel, dan kun je dieren in verschillende groepen indelen. Het is niet voor elk dier duidelijk 'in welk hokje het past', maar in grote lijnen is een goede indeling te maken.

Ieder dier heeft zijn eigen voedselpakket. Miljoenen jaren van evolutie hebben ervoor gezorgd dat ieder dier op zijn omgeving is afgesteld. De ene soort eet planten, de ander eet vlees en een derde soort eet beide. Zelfs binnen deze onderverdeling zijn er weer groepen in te delen.

Afbeelding 1.1: een carnivoor

De vleeseters onder de diersoorten worden carnivoren genoemd. Het woord 'carne' is Latijns voor vlees. Deze diersoorten hebben een menu dat vooral uit vlees bestaat. De meeste carnivoren eten ook weleens plantaardig materiaal. Ze eten bijvoorbeeld wat gras of ze eten de inhoud van de maag en darmen van de prooi op. Vlees is, vergeleken met planten, makkelijk te verteren en daarom hebben carnivoren een relatief kort maag-darmstelsel. Binnen de groep carnivoren kun je een verdere opsplitsing maken. Er zijn diersoorten die zich volledig gespecialiseerd hebben in heel specifieke voedingsmiddelen. Enkele specialisten in deze groep zijn bijvoorbeeld miereneters=formicivoren en insecteneters=insectivoren.

Planteneters worden herbivoren genoemd, naar het Latijnse woord 'herba' voor 'gras/kruid/plant'. Sommige herbivoren eten naast plantaardig materiaal af en toe kleine hoeveelheden dierlijk materiaal. Omdat planten harde celwanden hebben is het verteren van plantaardig materiaal een stuk moeilijker, herbivoren hebben dan ook een aangepast maag-darmstelsel. Het darmstelsel is relatief lang en er zijn speciale aanpassingen mogelijk zoals voormaagvertering (meerdere magen zoals bij herkauwers) of achterdarmvertering (vaak spelen bacteriën in een vergrote blindedarm een belangrijke rol, zoals bij een konijn).

Afbeelding 1.2: een herbivoor

Ook binnen de groep herbivoren zijn er echte specialisten, bijvoorbeeld bladeters =foliovoeren/ foliovoeren en vruchteneters=fructivoeren/ frugivoeren.

Afbeelding 1.3: een omnivoor

De diersoorten die zowel vlees als planten eten worden omnivoren genoemd. Omni is het Latijnse woord voor 'alles'. Dit betekent niet dat deze dieren echt alles eten, maar dat hun menu zowel uit planten als uit vlees bestaat. Deze diersoorten hebben dan ook een maagdarmsstelsel dat tussen carnivoor en herbivoor in ligt.

Bij veel diersoorten is het duidelijk in welke categorie ze passen: een koala is een echte herbivoor, terwijl de leeuw een echte carnivoor is. Voor andere diersoorten is dit minder duidelijk. Deze worden de ene keer bij carnivoren of herbivoren ingedeeld en vervolgens weer bij omnivoren.

Hoe zit het bijvoorbeeld met de wolf? Hebben we het nu over een carnivoor of een omnivoor? Als we een antwoord op deze vraag moeten geven kunnen we het beste kijken naar het natuurlijke dieet. De wolf jaagt voornamelijk op kleine herbivoren zoals konijnen, fazanten, muizen en ratten. Deze prooidieren verslindt hij met huid en haar. Als je kijkt naar een wolf die een prooidier verslindt dan zul je zien dat deze vaak bij de darmen begint en in de darmen zitten nog onverteerde voedingsresten. Deze resten zullen in de meeste gevallen van plantaardige afkomst zijn. Dieren die de voedselstrategie hebben dat ze het hele dier opeten worden ook wel 'beest-eter' of 'prooi-eter' genoemd. De wolf gebruikt deze halfverteerde planten als aanvulling op zijn dieet. Ook staan er bessen, wortels en andere plantaardige voeding op het menu.

Maar hoe delen we de wolf nu in?

- als carnivoor die zijn vleesmenu aanvult met plantaardig materiaal?
- of als omnivoor die zijn planten voorbewerkt moet opnemen?

Je kunt in ieder geval wel zeggen dat de wolf een opportunist is. Een opportunist heeft een groot aanpassingsvermogen en kan zich goed aanpassen aan de omstandigheden. In een ideale situatie bestaat het menu van een wolf grotendeels uit prooidieren, maar het kan ook uit bessen, aas of afval bestaan.

Afbeelding 1.4: carni- of omnivoor?